

GAZİANTEP KOLEJ VAKFI ÖZEL OKULLARI

ÇOCUKLARDA SORUMLULUK BİLİNCİNİ GELİŞTİRMEK

PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK VE REHBERLİK BİRİMİ
KİTAPLARI DİZİSİ

ORTAOKUL

ÇOCUKLARDA SORUMLULUK BİLİNCİNİ GELİŞTİRMEK

Çocuk gelişiminde sosyal-duygusal alandaki en önemli hedeflerden biri kendi ayakları üstünde durabilen, kendine güvenen bir birey olma yolundaki çocuğun kişilik gelişimini destekleyecek davranışların birer birer kazandırılmasıdır. Bu davranışlar arasında çocuğun sorumluluk bilinci edinmesi önem sırasında en ön sıralarda yer alır. Çocuğun kendi davranışlarının sorumluluğunu alması, yetişkin olduğunda bir gün içerisinde öğrenebileceği bir şey değildir. Çocuğun sorumluluk bilincini edinmesi ancak yaşamın ilk yıllarından itibaren atılan adımlar ile mümkündür. Tıpkı diğer sosyal beceriler gibi, sorumluluk bilinci de önce aileden, daha sonra sosyal çevresinden öğrenilir ve geliştirilir.

Sorumluluk duygusu hem kişilik özelliklerinden etkilenen hem de sonradan kazanılabilen bir sosyal beceridir. Bazı çocuklar kişilik özellikleri nedeniyle sorumluluk almaya daha yatkın ya da istekli olabilirler. Dolayısıyla anne-baba aynı tutumları sergilerlerse de kardeşler birbirinden tamamen farklı sorumluluk bilinci geliştirebilirler. Ancak her ne kadar kişisel özelliklerinin sorumluluk duygusunun kazanılmasında etkisi olsa da sorumluluk bilinci büyük ölçüde öğrenilen bir beceridir. Çocuğun hayatındaki her beceriyi öğretene ve geliştirmesine yardım eden anne-baba, sorumluluk duygusunun gelişiminde de başrole sahiptir. Bu yüzden, sorumluluk duygusunu geliştirmek için anne-babanın çocuğun yaşına, cinsiyetine ve kişisel özelliklerine uygun görevleri çocuğun yapmasına fırsat vermesi, istenilen davranışlar için model oluşturması ve olumlu davranışları pekiştirmesi önem taşır.

SORUMLULUK DUYGUSU NEDEN ÖNEMLİDİR?

Sorumluluk duygusu her ne kadar bir takım görevleri yerine getirmek için gerekli bir beceri gibi düşünülse de aslında bireyin kendi becerilerini geliştirmesi, davranışlarının sonucunun farkında olması ile ilgilidir. Sorumluluk duygusu ile özgüven gelişimi arasında oldukça güçlü bir ilişki vardır. Kendi ihtiyaçlarını tek başına karşılama becerisini kazanan çocuğun ebeveynlerine veya diğer yetişkinlere duyduğu bağımlılık giderek azalır. Davranışlarının sonucunu yaşadıkça, gelişen becerilerini kullandıkça çocuğun kendine olan güveni artar. Becerilerini kullanması ve geliştirmesi için fırsat verilmeyen çocukların yeterlilik duygusu ve özgüven gelişimleri de sınırlı kalır. Sorumluluk alma becerilerini ev ortamında geliştirme fırsatı bulamayan çocuklar, okula zamanında ödevlerini ve eşyalarını sıklıkla unutan, çanta ve masalarını düzenlemekte zorlanan, daha da önemlisi karşılaştıkları olaylar karşısında her zaman başkalarından yardım alma ihtiyacı duyan, bu nedenle kendilerine olan güvenleri tam olarak gelişmeyen bireyler haline gelebilirler.

SORUMLULUK BİLİNCİNDE ANNE-BABANIN ROLÜ

Peki, çocuklara sorumluluğu ne zaman ve nasıl öğretmek gerekir? Aslında bu sorunun cevabı gelişim dönemlerinde gizlidir. Anne-baba olarak çocuğunuzun yapabileceği her şeyi kendi başına başarması için ona fırsat verin. Beceriler kullandıkça gelişirler. İlk adımlar zordur ama ne kadar heyecan verici olduğunu da unutmamak lazım. Çocuklar kendi başlarına ihtiyaçlarını karşılayabildiklerini fark ettikçe kendilerine olan güvenleri artacaktır.

Yemek yiyebilen bir çocuğa yemek yedirmeye devam etmek hem onun becerisinin gelişmesine hem de yeterlilik duygusuna zarar verebilir. Çünkü nasıl bizler bir işi başardığımızı görmekten zevk alırsak aynı keyif çocuklar için de geçerlidir. Anne baba olarak onların bu keyfi tatmalarına destek olmak önemlidir. Sorumlulukların

kazanılmasında anne-babaya düşen bir diğer rol ise istenilen davranışları sergileyen bireyler olmalarıdır. Çocuklar çok iyi gözlem yeteneğine sahiptirler. Anne-babanın, çocuklarına öğretmek istedikleri davranışlar için model oluşturması etkili bir yöntemdir.

Eğer anne-baba günlük hayat ile ilgili sorumlulukları zorla, isteksizce gerçekleştiriyor ya da aksatıyorlarsa çocuk için de sorumluluklar kaçınılması gereken durumlar anlamına gelecektir. Çocuklar “yaşayarak-yaparak” öğrenirler. Bu nedenle sorumluluk duygusunun gelişmesinde en etkili yöntemlerden biri çocuğun davranışının sonucunu yaşamasına fırsat vermektir. Anne-babalar genellikle çocuklarını olumsuzluklardan koruma içgüdüleriyle hayatı çocuklar için kolaylaştırmaya çalışırlar. Tüm bunlar kısa vadede çocuğu olumsuz sonuçlardan korur gibi görünse de uzun vadede maalesef kişilik gelişimini, özgüven oluşumunu olumsuz olarak etkileme riskini taşırlar.

BİRİ HER GÜN SİZİN İÇİN İŞLERİNİZİ YAPSA SİZ İŞİNİZİ YAPMAK İÇİN ÇABA GÖSTERİR MİYDİNİZ? ÇOCUKLAR DA DOĞAL OLARAK ANNE-BABA TARAFINDAN DESTEKLENEN BECERİLERİNİ GELİŞTİRMeye İHTİYAÇ DUymAZLAR, DAHA DOĞRUSU DUymUYOR GİBİ GÖRÜNÜRLER AMA BİR GÜN ANNE-BABA DESTEĞİNİ AZALTTIĞINDA O ZAMAN BÜYÜK ZORLUKLAR YAŞARLAR.

Çünkü zamanında gelişmeyen becerileri sonradan kazanmak için çok daha fazla emek harcamak gerekir. Korumacı tutum sergilemenin diğer ucunda ise çocuktan sorumluluklarını yerine getirirken “en iyi yapmasını” beklemek bulunur. Her yeni beceri başta acemice girişimlerle başlar. Bu nedenle çocukların sorumlulukları öğrenirken zamana ve anne-babanın sabrına ihtiyaçları vardır. Yemeğini kendi başına yemeğe başladığında döküp saçması normaldir ya da bardağı taşıırken elinden düşürmesi. Bu tip durumlarda anne-babanın eleştirel davranması “bırak dökeceksin, sen yapamazsın” gibi geri bildirimler vermesi ya da daha hızlı sonuçlar istedikleri için kendilerinin yapmaları sorumlulukların kazanılmasını engelleyebilir.

SORUMLULUK DUYGUSUNUN GELİŞTİRİLMESİNDE ANNE-BABAYA ÖNERİLER

- ✓ **KÜÇÜK ADIMLAR:** Çocuk yetiştirirken anne-baba için en heyecanlı anlar çocuğun yeni beceriler edinmesi ve bunları göstermesidir. Çocuklar öğrendikleri her yeni beceri ile bireyselleşmek için bir adım atarlar. Büyümek, bir birey olarak yetişmek uzun bir yoldur ve anne-babanın rehberliğine her zaman ihtiyaç vardır. Nasıl çocuğun yeni öğrendiği davranışları bir kerede mükemmel olarak yapmasını beklemiyorsak sorumluluk bilinci için de bunu beklememek gerekir. Küçük yaştan itibaren sorumluluk bilincini geliştirmek için fırsatlar yaratmak, çocuğun acemice denemelerini sabır ve sevgi ile desteklemek önemlidir. İleride sorumluluk sahibi bir birey olması için çocuğunuzun 10 yaşına gelip sorumluluk almasını beklemeyin, sorumluluk yaşamın ilk yıllarından itibaren kazanılan ve küçük adımlarla geliştirilen bir beceridir.
- ✓ **OLUMLU GERİ BİLDİRİM:** Her yeni davranışın öğrenilmesi ve tekrar edilmesi ve pekişip alışkanlık haline gelmesi için olumlu geri bildirime ihtiyaç vardır. Anne-babanın ilgi ve onayı istenilen davranışların öğrenilmesinde anahtardır. Çocuklar her zaman olumlu ilgiden destek almazlar; bazen anne-babanın kızdığı, onaylamadığı bir davranışı yaparak, ailenin dikkatini çekmeye çalışırlar. Çocuklara ne yapmamaları gerektiğini değil de ne yapmaları gerektiğini söylemek burada önem kazanır. Olumsuzdan gitmek olumsuz davranışı istemeden pekiştirmeye neden olabilir. Oysa iyi, doğru ve gerekli olduğunu düşündüğümüz davranışları fark etmek ve enerjiyi bunları övmek için kullanmak daha verimli olacaktır. Çocuklar anne-babalarının ilgi ve onayını isterler. Olumlu davranışa odaklanmak, olumlu davranışla ilgili geri bildirimler, vermek istenilen davranışı geliştirmenin en etkili yoludur. Eğer çocuğunuza kardeşini ağlattığında kızmak yerine onunla sakin bir şekilde oynadığı anda ilgi gösterirseniz istenilen davranışa ilgi göstermiş olursunuz. Bu tabii ki olumsuz davranışa izin vermek anlamına gelmemelidir. Sadece gelişmesini istediğiniz davranışı desteklemeniz, pekiştirmeniz gereklidir.
- ✓ **MOTİVE EDEN SORUMLULUKLAR:** Çocuklara sorumlulukları öğretirken motivasyonu unutmamak gerekir. Yapması keyifli olan, sonucunda güzel ve övünülecek bir durum yaratan davranışlar ile ilgili sorumlulukları kazandırmak daha kolay olacaktır. Örneğin, masayı kurmaya yardım etmek, masayı temizlemeye ve kaldırmaya yardım etmekten daha eğlencelidir.
- ✓ **EVDEKİ YARDIMCININ ROLÜ:** Aile düzeni içinde ev işlerinde yardım eden kişilerin de çocukların sorumluluk duygusu kazanmasında etkisi vardır. Evde gündelik işleri ve temizliği yapan bir yardımcınız varsa bile çocuğunuzun kendi sorumlulukları olmasını sağlayın. Eğer her gün biri yatağını topluyorsa uzun yıllar yatağını toplamayı öğrenmeye gerek duymayacaktır. Yardımcının evdeki rolünü çocuğunuza iyice anlatın. Bu konuda sizin model olmanız önemlidir. Eğer size ait sorumluluklar yardımcınız tarafından yapılıyorsa çocuğunuz da aynı imtiyazlara sahip olmak isteyecektir.

- ✓ **BÜTÜNÜ PARÇALARA BÖLMEK:** Çocuğunuza öğretmek istediğiniz davranış ne olursa olsun mümkün olan en basit basamaktan başlayın. Bir yetişkin bile dağınık bir odaya girdiğinde nereden başlayacağını bilemeyip umutsuzluğa düşebilir. Eğer çocuğunuzun odasını toplamasını istiyorsanız öncelikle işleri basamaklandırın. Birinci basamak oyuncakları kutularına yerleştirmek, ikinci basamak kirli ve temiz çamaşırları ayırmak, kirlileri kirli sepetine, temizleri ait oldukları yerlere yerleştirmek olabilir.
- ✓ **SEÇME SANSI VERMEK:** Çocukların kendi hayatları üzerinde söz sahibi olmalarını sağlarsanız verdikleri kararlar ile ilgili sorumluluk almalarına ve kendilerine olan güvenlerinin gelişmesine yardım edersiniz. Kendileri için uygun olanı seçme becerisini kazanmaları önemlidir. Ayrıca alternatifler arasında seçme şansları olduğunda alınan kararı benimseyip uygulama olasılıkları daha fazladır. Tabii ki seçim yapılacak alternatifler anne baba tarafından belirlenip sınırlandırılabilir.
- ✓ **HER ŞEYİN BİR YERİ OLSUN:** Evdeki her eşyanın belli bir yeri olduğunu bilmek çocukların etrafı düzenli tutmasına yardımcı olabilir. Neyin nerde olduğunu bilmek çocuğa güç verir. Düzenli bir ev ortamı çocuğun düzenli olmayı öğrenmesinde etkilidir. Ancak daha da önemlisi bu düzenin sağlanmasında çocuğun da rolü olmalıdır. Kirlenen pantolonunu kirli sepetine atmak, okuduğu dergiyi gazeteliğe koymak, meyve suyu şişesini tekrar buzdolabına kaldırmak gibi günlük hayata dair işlerde çocukların da sorumlulukları olmalıdır.

- ✓ **BİREYSEL SORUMLULUKTAN SOSYAL SORUMLULUĞA:** Çocuklarda sorumluluk bilicini geliştirmek için önce kendileri ile ilgili durumlardan yola çıkmak, daha sonra ailenin bir bireyi olarak aileyle ilgili sorumlulukları ve daha sonra da sosyal sorumlulukları öğretmek önemlidir. Aile içinde öğrenilen beceriler sosyal ilişkilerde de belirleyici rol oynar.

ÇOCUKLAR ARKADAŞLARI İLE UYUM İÇİNDE OYNAMAK, OKUL KURALLARINA UYMAK İÇİN GEREKLİ ALT BECERİLERİ EVDE AİLE ORTAMINDA ÖĞRENİRLER.

Anne-baba olarak çocuğa sorumluluk bilinci aşılarken aslında onu toplumsal hayata hazırladığımızı biliriz. Davranışların sonucunu kabul etmek, karşılaştığı sorunları tek başına çözebilmek, kendi duygu ve ihtiyaçlarını uygun şekilde ifade edebilmek, aynı zamanda başkalarının hak ve duygularının da farkında olmak, sağlıklı ve mutlu bir birey olarak toplumun bir parçası olmak için gerekli becerilerdir. Anne-baba olarak küçük yaştan itibaren ilk önce çocuğun kendi ile ilgili sorumlulukları (üstünü giyinmek, oyuncaklarını toplamak vb.) öğrenmesini desteklemek, sonra ev ile ilgili sorumlulukların (pazar günü sabah kahvaltısına yardım etmek, masayı kurmak vb.) paylaşımını beklemek ve sosyal sorumluluklar konusunda model olmak (ağaç dikmek, ihtiyacı olanlara yardım etmek, çöpleri yere atmamak vb.) sorumluluk bilinci kazandırmak için atılacak önemli adımlardır.

SORUMLULUK SAHİBİ ÇOCUKLARIN GÖSTERDİĞİ DAVRANIŞLAR

- ✓ İşlerini kendi başına halleder, yük olmaz.
- ✓ Üstüne düşen görevleri kendi başına yapar.
- ✓ Yaptığı hatalardan kendini sorumlu tutar ve başkalarını suçlamaz.
- ✓ Hak etmediklerine sahip olmak istemez.
- ✓ Başkalarının haklarına, duygu ve düşüncelerine karşı saygılıdır.
- ✓ Mutlu, uyumlu ve başarılıdır.

SORUMLULUK SAHİBİ OLMAYAN ÇOCUKLARIN GÖSTERDİĞİ DAVRANIŞLAR

- ✓ Üzerine düşen görevlerin farkında olmadığı gibi, yerine getirmek de istemez.
- ✓ Kendi işlerinin başkaları tarafından yapılmasını bekler.
- ✓ Başkalarına yük olur ve başkalarını suçlar.
- ✓ Kendi duygu ve düşüncelerinin arkasında durmazlar.
- ✓ Başkalarının haklarına, duygu ve düşüncelerine saygı göstermez.
- ✓ Kendi görevlerini yerine getirmediği gibi, başkalarına olan görevlerini de yerine getirmez.
- ✓ Uyumsuz, tembel ve bencil olur.

ÇOCUK YETİŞTİRMEDE ANNE-BABA TUTUMLARI VE KİŞİLİKLERİ

Çocuğun yüksek benlik saygısına sahip, kendi kendini yönetebilen, doyumlu bireyler olarak gelişmeleri, büyük ölçüde onlara sağlanan fırsatlara ve yaklaşımlara bağlıdır. 3 tür tutumdan bahsetmek mümkündür:

- a. Aşırı koruyucu ve müdahaleci anne-baba tutumu,
- b. Aşırı otoriter ve baskıcı anne-baba tutumu,
- c. Eşitlikçi ve demokratik anne-baba tutumu.

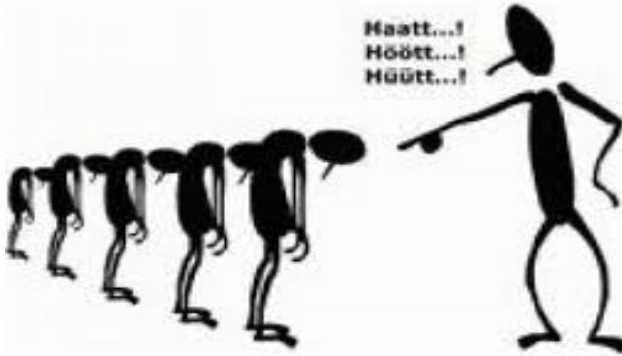
A. AŞIRI KORUYUCU VE MÜDAHALEÇİ ANNE-BABA TUTUMU:

Koruma, kollama, himaye etme normal bir dürtü, anne-babalar için normal davranışlardır. Ancak koruma, kollama çocuğun kendini gerçekleştirmesini engellememelidir. Bu tür anne-babalar, çocuğun çalışkan, başarılı ve anne-babasına bağlı olmasını bekler. Bu aşırı koruma ve müdahale etme davranışı erken çocukluk döneminden başlayarak ileri yaşlara kadar devam edebilir. Bu şekilde yetişen çocuklar devamlı olarak bir yetişkinin koruma ve kollamasına ihtiyaç duyar, özgüvenleri zayıf, sorumluluk almaktan çekinen, zayıf kişiliğe sahip bireylerdir.

Aşırı Koruyucu Tutum

B. AŞIRI OTORİTER VE BASKICI ANNE-BABA TUTUMU:

Bu tutumun özelliği anne-babanın çocuğun üzerinde kurduğu baskıdır. Ebeveynler, çocuklarına hâkim olduklarına inanırlar. Onlar için itaat esastır. “Çocuklarım için en iyisini istiyorum.” ifadesi çarpıtılarak “Çocuğumun en iyi olmasını istiyorum.” ifadesine dönüşmüş olabilir. Otoriter anne-baba, çocuğun davranışlarını değerlendirir, kontrol eder, şekil verir ve çocuğun tavırlarına standartlar koyar. Bu tutuma göre, anne-babanın yaptığı doğrudur.

C. EŞİTLİKÇİ VE DEMOKRATİK ANNE-BABA TUTUMU:

Bu tutuma göre anne-baba çocuğuna insan olarak saygı gösterir, gelişim basamaklarını izler ve ona uygun davranır. Her çocuğun kendine has biricikliğini kabullenir. Aile içinde özgürce gelişmesine, yeteneklerini açığa çıkarmasına izin verir. Çocuğun barınma, beslenme, korunma gibi temel ihtiyaçlarını karşılamının yanında ona “sevgi” gösterir.

İpucu: Yapılan araştırmalara göre, anne-babaların çocuklarını denetlemek için ikna etme yolunu kullanmaları ve destekleyici tutum içinde olmaları halinde, çocukların sağlıklı iletişim kurduklarını göstermektedir.

SORUMLULUK EĞİTİMİNDE AİLELERE ÖNERİLER

Sorumluluk, anne-babaların kendi sorumluluklarının bilinciyle hareket etmeleridir. Kendi sorumluluğunu taşıyamayan anne-babalar, çocuklarından da sorumluluk taşımalarını bekleyemezler. Bu sebeple, öncelikle anne-babalar kendi yükümlülüklerini yerine getirmelidir.

- ✓ Çocuğa kendi kendine yetmeyi ve yönetmeyi öğretmek gerekir.
- ✓ Çocuğun yaşına, cinsiyetine ve gelişim düzeyine uygun sorumluluklar verilmelidir.
- ✓ Başarması durumunda desteklenmeli, sorumluluğunu bildiğinde ödüllendirilmelidir.
- ✓ Çocuğa güvenmeli ve çocuğun seçim yapmasına izin verilmelidir.
- ✓ Çocuğun gösterdiği çabalara saygı duyulmalıdır.
- ✓ Görev ve sorumluluğunu bilmesi, yaptığı hareketlerin sonuçlarını değerlendirmesi ve bu hareketlerinin diğer insanlarını nasıl etkilediğini görmesini sağlamak gerekir.

Onun için kararlar vermek yerine, kendi başına düşünmesini ve sorununu çözmesine imkân tanımak gerekir. Sadece gerektiğinde müdahale edilmelidir. Çocuğun sorumluluk almayı istemesi durumunda, hevesini kırmadan, sorumluluğunu yerine getirmesine destek ve yardımcı olmak gerekir.

Çocuklar sevildiğini bilmek ister. Olumsuz davranışlarının altında bile sevildiğini hissetme ihtiyacı duymaktadır. Ailede “Şunu yaparsan seni severim.” gibi asla pazarlık yapılmamalıdır. Her ne yaparsa yapsın, her zaman seveceğinizi göstermelisiniz. Çocuklara karşı kararlı ve tutarlı davranışlar gösterilmelidir. Disiplini sağlamak için gereksiz yasaklar koymamak gerekir. Kurallar net ve sabit olmalıdır. Kurallara uyulmazsa neler olabileceği hakkında çocuk bilgilendirilmelidir. Övgü gereklidir, duygularınızı ifade edin. Anne-babalar bir zamanlar kendilerinin de çocuk olduğunu ve onların da düşünceleri olabileceğini unutmamalıdır.

Zamanı planlarken seçebileceği alternatifler sunun (yemek saati, televizyon saati vb.) Umulmadık bir zamanda, hatalı davrandığında hemen tepki göstermek yerine, ne kadar hayal kırıklığına uğranıldığı söylenebilir ve yaptığı şeyin sonuçlarının neler olabileceği belirtilebilir. Çok sorumluluk veren anne-baba kadar, hiç sorumluluk vermeyen anne-baba da hatalı davranmaktadır.

ERKEN YAŞLARDA KAZANDIRILAN SORUMLULUK, ÇOCUĞA MUTLULUK, GÜVEN VE GELİŞME GETİRİR. GÜVENLİK EĞİTİMİNDE, ÇOCUĞA BAKIŞ, VERİLEN DEĞER VE DUYULAN GÜVENİN ETKİSİ BÜYÜKTÜR.

ÇOCUĞUN ÖZSAYGISINI GELİŞTİRMENİN YOLLARI

- ✓ Erken yaşta başlamak
- ✓ İyi davranışlarının farkına varmak
- ✓ Neyi yapamadığının değil, neyi yapabildiğine odaklanmak
- ✓ Şu anda görünmüyor olsa da her çocuğun benzersiz ve gizli yetenekleri olabileceğini unutmamak
- ✓ Düzenli olarak, ne için olduğunu da belirterek övmek
- ✓ Özel anlar yaratmak, iyi anları paylaşmak
- ✓ Bol bol oyun oynamak, eğlenmek
- ✓ Şefkat göstermek
- ✓ Bol bol birlikte gülmek
- ✓ Bolca kucaklamak
- ✓ Düşmanca duygulardan ve suçlamalardan uzak durmak
- ✓ Sınırları belirlemek
- ✓ Başarılabilir, uygun hedefler belirlemek
- ✓ Açık emirler vermek
- ✓ İyi davranışları ödüllendirmek
- ✓ Motive etmek
- ✓ Çocuğu dinlemek
- ✓ Çocuğa saygılı olmak
- ✓ Tutarlı olmak
- ✓ Başarıları birlikte kutlamak

İYİ DAVRANIŞLARI ÖDÜLLENDİRME

- ✓ Küçük çocuklar somut, hemen sahip olabilecekleri ödülleri isterler.
- ✓ Yaşına uygun ödüller seçilmelidir.
- ✓ Kötü davranışlarını görmezden gelin.
- ✓ Sınırları belirleyin.
- ✓ Rüşvete yenik düşmeyin.
- ✓ Huzur elde edebilmek için boyun eğmeyin.

EV KURALLARI

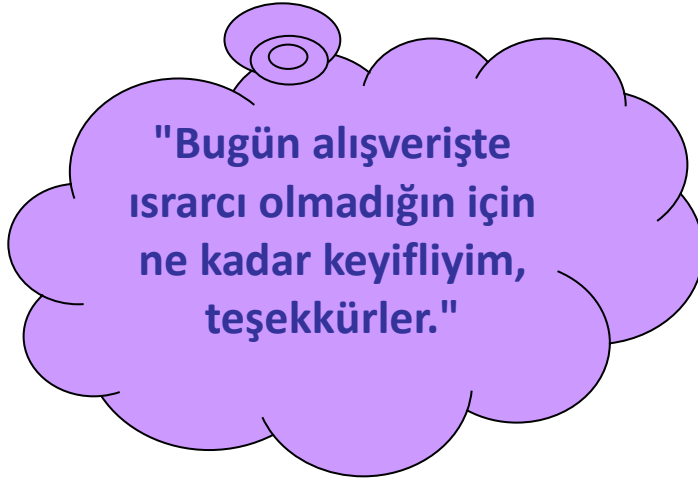
- ✓ Evdeki kurallar konusunda net olun ve evde herkesin buna uymasını sağlayın
- ✓ Evdeki tüm yetişkinler bu kurallardan ve ödüllendirmeden memnun ve hemfikir olmalıdır
- ✓ Çok fazla sayıda kural koymak yersizdir. Birkaç gerekli kural yeterli olacaktır. Daha önemsiz konularda hoşgörölü olunabilir. Örneğin, ödevini bitirmeden televizyon seyretmesine müsaade etmemelisiniz. Ama etrafı dağıtmasına, toplamak kaydıyla izin verebilirsiniz

- ✓ Yaşça daha büyük çocuklar kurallar konusunda pazarlık yapmak isteyecektir. Onlar için nelerin önemli olduğunu dinleyin.
- ✓ Kurallara karşı gelmenin sonucunda ne olacağını belirtin. Bakıcı, anneanne-dede gibi ev dışındaki diğer bireylerin bu sonuçlara uymasını sağlayın.
- ✓ Kurallar konusunda çok önemli ve daha az önemli olanları ayırt edin ki sürekli “hayır” diyormuş gibi görünmeyin.

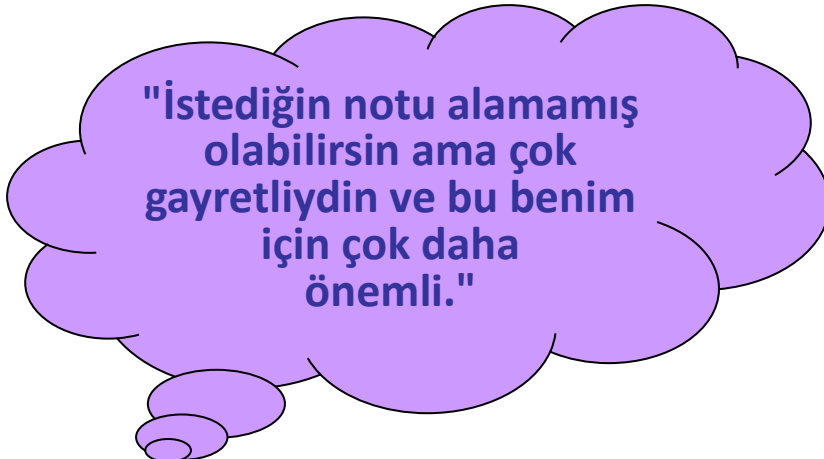
İŞBİRLİĞİNİ YÜREKLENDİREN MESAJLAR

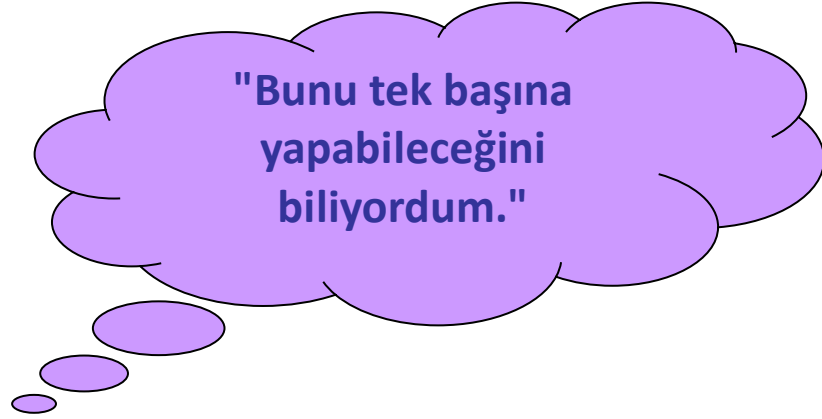
KABUL EDİLEBİLİR DAVRANIŞLARI YÜREKLENDİRME

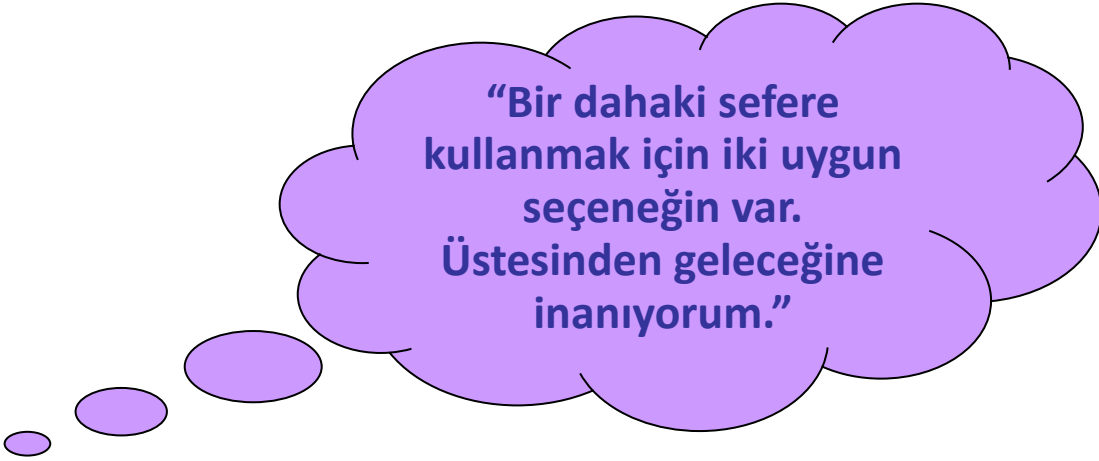
GELİŞMEYE YÜREKLENDİREN MESAJLAR

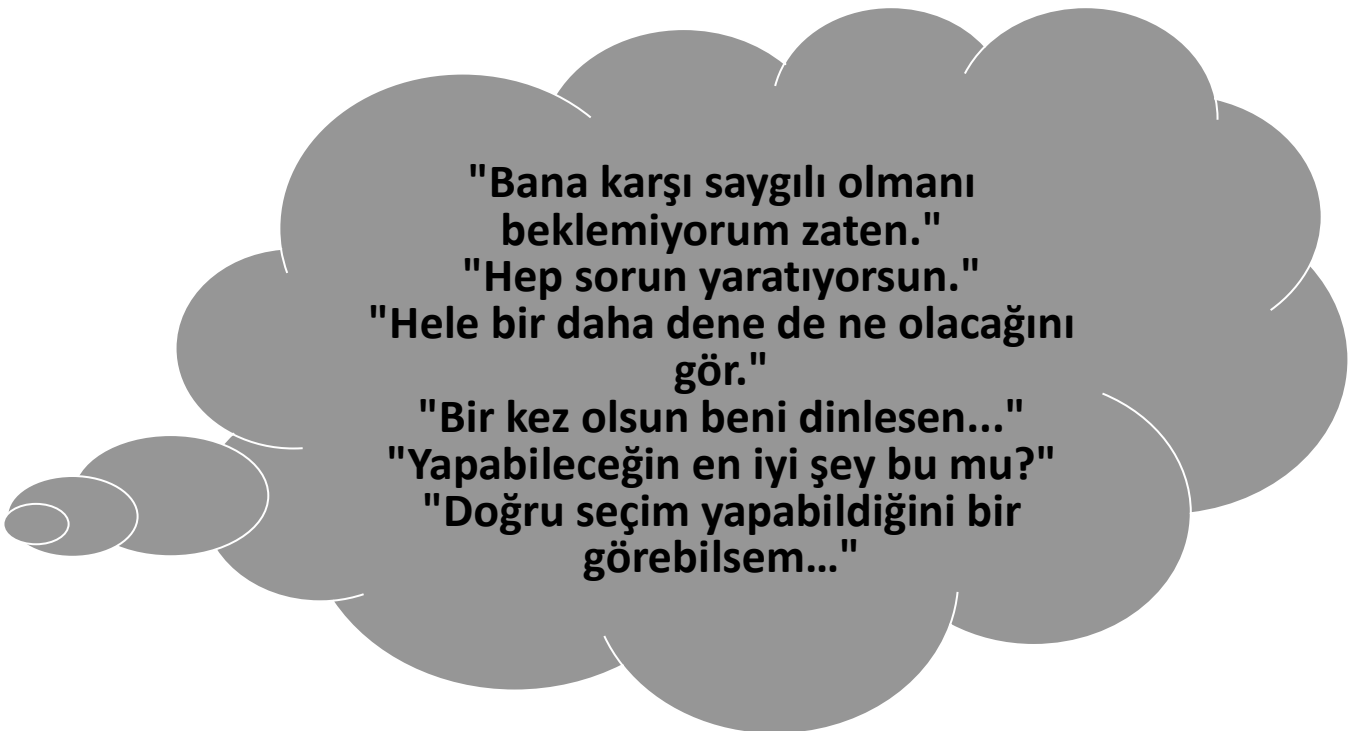
BAĞIMSIZLIĞI YÜREKLENDİREN MESAJLAR

SEÇİMLERİ YÜREKLENDİREN MESAJLAR

CESARET KIRICI MESAJLAR

**ÇOCUĞUN SORUMLUK DÜZEYİNİN NE OLDUĞUNU VE
ÇOCUĞUNUZUN ALMASI GEREKEN SORUMLULUĞU
NE KADARINI ALDIĞINI ANLAMAK AŞAĞIDAKİ
SORULARA VERİLEN CEVAPLAR İLE MÜMKÜNDÜR.**

- ✚ Çocuğumdan neler bekliyorum?
- ✚ Öğretmenler çocuğumdan neler bekliyor?
- ✚ Çocuğumun davranışları beklentilerden ne kadar farklı?
- ✚ Çocuğumun davranışları; akademik başarı, arkadaşlık ilişkileri gibi durumları olumsuz etkiliyor mu?
- ✚ Çocuğumun davranışları başkalarının haklarını engelliyor mu?

GKV

Anaokulu
İlkokul
Ortaokul
Fen Lisesi
Cemil Alevli Koleji (IB)
Anadolu Lisesi